סו: השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

בת תיהא. פ״ה נוקבין נקב כמגופת חבית להריח מיהו לשון בת קשה ופר״מ שיש קנה שקוע תוך החבית וכולע תוך ומרימין (ג) לתוך קנה קטן כמין דד ומרימין דרך אותו דד ומש״ה נקט בת וגם יש לישב פרש״י שבתוך אותו נקב שנקבו כמגופה נותנין קנה קטן ומרימין דרך אותו קנה ומש״ה קרי לה בת:

עובד כוכבים בדישראל שפיר דמי. וקמ״ל דלא גזרינן אטו ישראל בדעובד כוכבים דאסר אביי: **ישראל** בדעובד כוכבים **רבא אמר** מותר. ל״ל דמיירי שאין העובד כוכבים נותן לו שכר ולא מחזיק לו טובה דחזקת טובה גמי משיכה הנאה ונמצא משתכר באיסורי הנאה: **אביי אמר אסור ריחא מילתא היא.** ומשגיגן ליה כשותה אבל אין לומר דמשגיגן (ד) נהנה דא״כ מאי פריך מכמון של תרומה שנכנס ריחו בבית של ישראל שאני תרומה דשריא לישראל בהנאה שאינה של כלום כי הכא דליכא אלא ריחא דמיירי שלא הסיק ישראל את התנור דא״כ כלה התרומה אלא שכהן הסיקו אלא ודאי הכי פליגי לי משגיגן כשותה או לא וטעמא דרבא דלא חשיב ליה כשותה לפי שהריח נכנס בפניו ומזיקו והקלקול רבה על התקון ושרי כדאמרינן פ״ק דחולין (דף ח.) גבי סכין של עובדת כוכבים מותר לשחוט בו משום דקלקולו רבה על תקונו אבל זילוף של יין נסך ודאי אסור דהויא הנאה גמורה כדאמרי׳ בפ״ק דפסחים (דף כ:) שותים מלוג בשלא ומזלפים מלוג בשתים אבל בשתיה ודאי לא מתשגיגן ליה לזילוף מדמתירין בפ״ק דפסחים (דף כ:) לזלף היין של תרומה טמאה ואי בשתיה חשיב ה״ל שותה תרומה טמאה שבמיתה אלא זילוף הנאה לחוד הוא דחשיב ומיתסר גבי יין נסך ולא דמיא לבת תיהא שהריח יוצא דרך הנקב ונכנס בחוזק בגופו ומזיק אבל זילוף הריח מתפזר(ו): **רבא אמר מותר ריחא לאו מילתא היא.** פרק כילד צולין (פסחים דף עו:) פליגי נמי רב ולוי בריחא גבי בשר שמן שצלאו עם בשר צנילה רב אסר ולוי שרי והתם תניא כוותיה דרב ופי׳ שם רש״י ותע״ג דתניא כוותיה דרב דאסר מ״מ הלכה כלוי דשרי משום דרבא סבר כוותיה הכא גבי בת תיהא והלכה כרבא לגבי אביי ופסק כך רש״י פרק כילד צולין ולא נראה דהתם קאמר דעובדא הוה בהתיר ביומא דאיסורא בהדי בישרא ואסריה רבא מפרזקא למיכליה בכותחא ומעשה רב וגם מר בר רב אשי אסר אם אפילו במילתא והלכה כמותו בר מתרי מילי וע״ק דאי פליגי אביי ורבא בפלוגתא דרב ולוי א״כ ה״ל לאיתויי פלוגתייהו התם לכ״ג דודאי הלכה כרב דהתם דריחא מילתא היא והלכה כרבא גמי הכא גבי בת תיהא דריחא לאו מילתא היא ואביי גמי דהכא דאמר ריחא מילתא היא ה״ל אגא דאמרי אפילו כלוי דאמר התם ריחא לאו מילתא היא דשאני הכא שהוא נהנה ומריח מן האיסור היין עצמו הלכך הוי לגמרי כאילו שותה מן היין עצמו אבל התם אינו אלא ריח האיסור נכנס בתוך החיתר והוא אוכל את החיתר ובהא אפילו אביי מודה דריחא לאו מילתא היא ורבא גמי דהכא א״ל אגא דאמרי אפי׳ כרב דאמר התם ריחא מילתא היא דשאני הכא שהריח מזיק לו לפי שנכנס בגופו ולכך אמר דריחא לאו מילתא היא הלכך בין אביי בין רבא דהכא אלו סברי בין כרב בין כלוי דהתם והשתא הוי טובא גווני דריחא ריח החזק שבכולן פת חמה וחבית פתוחה דאסור לכ״ע וריח בשר פלוגתא דרב ולוי וקי״ל כרב ריח דבת תיהא וקי״ל כרבא למטה מהם פת לוגנת וחבית פתוחה או פת חמה וחבית מגופה והמותר לכ״ע פת לוגנת וחבית מגופה ולענין ריחא דהתם הלכה כרב דאמר ריחא מילתא היא ה״מ בתנורים שלהם שהיו קטנים וה״ה תחת מחבת אלנו שקורין תרפי״ד בלע״ז שאופין מחתיה הפשטיד״א כמו כן ריחא מילתא היא אבל בתנורים גדולים אלנו אין לחוש לריחא ובלבד שלא יהא פי התנור פתוח ואין לחוש אם אפו פשטיד״א של בשר (ו) עם טריט״א של גבינה בתנור א׳ רק שלא יגעו זה בזה או עם האיסור פי׳ כגון פשטיד״א של נבילה אין לחוש כמו כן אם שמנונית האיסור על המרדה שקורין פאל״ה בלע״ז אסור ליתן היתר עליה כל היום מיהו כשאינה בת יומא מותר להשתמש בה לכתחלה ולא גזרו שאינה בת יומא אטו בת יומא אפילו לכתחלה כיון דלא אפשר שהרי העובד כוכבים לא יעמוד לו לעשות מרדה חדשה בכל פעם ופעם שישפוך עליה של איסור אבל אם יצא שמנונית האיסור דנבילה ונגע להיתר או תחת היתר אסור וא״ת אמאי לא הכיא פרק כילד צולין גבי פלוגתא דרב ולוי והיא דכמון של תרומה דהכא ולחומה כמו שהביא בשמעתין וי״ל משום דלא דמי לריחא דהתם מיירי בריחא דפטם כגון בשר ונבילה ולכך אמר רב דריחא מילתא היא דאזיל אחי ומפטם אחי אבל גבי כמון שהוא מעשה תנור ולא פיטום אפי׳ רב מודה דריחא לאו מילתא היא ועל מנה וחמץ שנמצאת באחת מן המצות בי״ד לא מיבעיא קודם ו׳ שעות דמותרות האחרות לפי שבטל בששים כמו חמץ שלא בזמנו אלא אפילו אחר ו׳ שעות מותרות האחרות משום דלא הוי חמץ בזמנו וחמץ שלא בזמנו אינו כמשהו עד זמנו ממש דהייגו בז׳ ימים של הפסח וכן משמע בפסחים בפ׳ כל שעה (דף ל.) דקאמרינן נשם חמץ כשהוא נאחר זמנו בנותן טעם אפי׳ לר׳ יהודה דקאמר חמץ כשהוא נאחר הפסח בלאו וה״ה לאחר ו׳ שעות אך אותה מלה נכון לאוסרה ואם אפו המצות בשבעת ימי הפסח ונמצאת מטה וחמץ באחת מהן כולן אסורות ובתנור גמי יש לאסור דאע״ג דתנורים שלנו ריחא לאו מילתא היא מ״מ נהי דטעם ליכא מ״מ משהו בעלמא איכא ואפי׳ במעשה תנור דלא פטום: **אמר רבא מנא אמינא לה דריחא לאו מילתא היא דתניא(ז) תנור שהסיקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת מותרת.** וא״ת מ״ש מהא דאמר בפסחים פ׳ כל שעה (דף טו:) תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה ואפה בו את הפת אסורה לא״ד יש שבת עליה בפת וי״ל דלא שייך לאסור (ח) שבת עליה בפת אלא דוקא באיסורי הנאה משום דיש שבת עליה בפת היינו שבת הנאה דעליה בתוך הפת וחשיב נהנה מן העליה הלכך התם גבי ערלה לאסור בהנאה אסרינן מהאי טעמא אבל הכא בתרומה דודאי מותרת בהנאה לזרים אין לאסור משום יש שבת עליה בפת ותדע דהאמר (ט) המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ואמאי בשוגג יאכל הא כל עליה בשבת מוקלים אפילו מאלשו מאתמול ויש שבת עליה בפת ח״כ כשאוכל הפת שנאפה עם העליה יש שבת ואוכל מוקלה אלא ודאי כדפי׳ דלא אסרינן משום שבת עליה אלא דוקא באיסורי הנאה כדפרישי׳ ומוקלה מותר בהנאה הוא (י) ומכאן יש להתיר פת חמה (כ) שנאפה בי״ט דאין לאסור משום דשמא העליה שנאפה בהן נתלשו היום ומוקלים הם דמה בכך הא פרישי׳ דלא אמר יש שבת עליה בפת רק לענין איסורי הנאה ואם משום שמא נתנו החיתון היום וגם גילושו (יא) אין בכך כלום כיון דמעיקרא בעודם חיתון היו לחוין לכוס מיהו בה״ג חשיב להו גולד כשתתנו בי״ט מיהו ר׳ ישמעאל היה נוהג היתר בדבר וגם בשבת יש שמתירין ליקח פת חמה מן העובד כוכבים מטעמא דפי׳ אמנם בב׳ ימים של ר״ה שמע מורי שיש אוסרין לפי שלפעמים שהקליר נמשך עד ר״ה ויכולין לקצור בי״ט של ר״ה ולאפות בי״ט שני וגכון להחמיר בשני ימים טובים של ר״ה: (ו) **ובן** חומץ שנפל לתוך הגריסין. קשה וכי עד השתא לא אשמועינן דנותן טעם לפגם מותר הא מרישא שמעינן ליה וי״ל דקמ״ל דאע״ג דכי נפל לתוך הגריסין משגיח כדאמר בגמ׳ אפ״ה לתוך גריסין רותחין שרי דלא גזרינן אטו לוגנין: אמר

ריחיה חלא. יין זה שמוך לעירובו היה ריחיה חלא וטעמיה חמרא וכתר ריחיה חלילין וכשנתערבו הוה ליה מין במינו: **כח תיהא.** נקב נוקבים כמגופת חבית להריח את היין לבודקו אם יכול להתקיים (ב): להריח עובד כוכבים בין ישראל שפיר דמי: **אפס מוסרת.** לזרים: **שאין כח טעם כמון אלא ריח כמון.** ואי משום דהוסק לא איכפת לן דתרומה אין איסורה איסור הנאה: **רבי מאיר אוסר.** לפי שאשכח את ריח היין: **לרבא.** דאמר לאו מילתא היא ודאי על כורחיה כתנאי אמרה למילתיה ולאו דברי הכל היא דהא ר״מ אוסר וליכא למימר איסור אלא משום ריחא: **לתנאי.** דאמר מילתא היא: **ליתא לתנאי היא.** מי אמרינן ר׳ יהודה לית ליה דאביי או דלמא לעולם אית ליה וטעמא דרבי יהודה הכא דקסבר אין ריח היין נכנס בפת אבל בבת תיהא דריח נפך נכנס בגוף מודי: דברי

(ו) ריחיה חלא וטעמא חמרא חלא והוה ליה מין במינו וכל מין במינו במשהו רבא אמר בנותן טעם (א) ריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא והוה ליה מין בשאינו מינו וכל מין בשאינו מינו בנותן טעם האי (ב) בת תיהא (ג) עובד כוכבים בדישראל ש״ד ישראל בדעובד כוכבים אביי אמר אסור רבא אמר (ד) מותר אביי אמר אסור ריחא מילתא היא רבא אמר מותר (ה) ריחא לאו מילתא היא אמר רבא מנא אמינא לה דריחא ולא כלום הוא דתנן (ו) תנור שהסיקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת הפת מותרת לפי שאין (ז) טעם כמון אלא ריחא כמון ואביי שאני התם דמיקלא איסוריה אמר רב מרי כתנאי (ח) הרודה פת חמה ונתנה ע״פ חבית של יין של תרומה ר״מ אוסר ור׳ יהודה מתיר רבי יוסי (ט) מתיר בשל חיטין ואוסר בשל שעורים מפני שהשעורים שואבות מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר ריחא מילתא היא ומר סבר ריחא ולא כלום הוא לרבא ודאי תנאי היא לאביי מי לימא תנאי היא אמר לך אביי לאו מי איתמר עלה אמר רבה בר בר חנה אמר ר״ל (י) בפת חמה וחבית פתוחה דברי

מסורת הש״ס

(א) כ״כ לה, (ב) שם, (ג) [נקב הוא שנוקבין במגופ׳ החביות ומניחין פיהם ע״פ הנקב ומותפין את ריחו של יין לבודקו אם יכול ויודעין אם החמיץ ואם טוב הוא. ערוך ערך תה ד׳], (ד) תרומות פ״י מ״ד, (ה) שם [מ״ג תוס׳ לעיל יב: ד״ה אלא], (ו) [ע״ל עם פסע״ר], (ז) [ע״ל דתקן], (ח) [שבת לח.], (ט) [ועי׳ ריטב״א תוס׳ כ״ק קנו. ד״ה הכרעה], (י) שלמלה עיבד טוכבים כ״ע כל״ל,

גליון הש״ם

גמ׳ ושעמא המ״א הלא. קשה לי דמה כבר דנקרא מלא מ״מ לחי כמו מלא דמתניתא דהלא דשכיח דלאבי כתר טעמא לא הי מב״מ וה״ג הא סוף סוף אין טעמן שוין דזה טעמיה אלא חה טעמיה חמרא וא״ע גם ק״ל על רבא נמי דלא מקרי מלא מ״מ הא פשוט כיון דקלא ריחא דחלא קיבו לעשות מלא לגמרי וזהי מין במינו כמ״ש הר״ן גבי שאור בעיסה: תוס׳ ד״ה אביי וכו׳ שותה תרומה (מהורה) [מטאר] דבטיתה. ממילהו הא אוכל ושותה תרומה (טהורה) [טמאה] שוכר בעשה אבל לא במיתה אלא״כ באוכל תרומה טהורה בטומאת הגוף. וכן קשה לי על רש״י בכורות דף יב ע״ב וע״ב: ד״ה **רבא** וכו׳ **דשאני הבא** שהריח מזיק לו. עיין תשובת מהר״ק סרס קל״ג:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ שאין בה טעם כמון אלא ריחה כמון: (ב) רש״י ד״ה בת תיהא וכו׳ להתקיים הם״ל ואח״כ מ״ה עובד כוכבים ותיכת להריח בת תיהא ומתוק: (ג) תוס׳ ד״ה בת תיהא וכו׳ ובולע לחוץ ומניחין לתוכו קנה קטן: (ד) ר״ה אביי וכו׳ דהסכינא ליה בהנה וכו׳ שהריח נכנס בגופו ומזיקו: (ה) ד״ה אמר רבא ומו׳ לדבר אסור לאמר משעם יש שבת עליה: (ו) באר״ד ונס מלוגו הוים אין נכן: (ז) ר״ה כגון תומן שנפל:

מוסף רש״י

הרודה. מן התנור (פסחים עו:). ר״מ אוסר. לוריס, מפני שנכנס לו ריח התרומה (שם). שואבות. לת הריח (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com